

De filosofische boer wil vooral toekomst zaaien

'Koeien zijn net tieners', vindt Marlijn Wieringa. | beeld Dick Vos

23 mei 2018, 03:00

Ruth van der Kolk

Nee, biologisch-dynamisch is niet hetzelfde als 'gewoon' biologisch. Op het Agripark in Dronten worden studenten opgeleid tot biologisch-dynamisch boer. Ze doen veel samen: wonen, les volgen, met dieren werken en koken. Kantoormensen laten zich er zelfs omscholen tot boer.

Twee benen bungelen uit een wiedebed dat rijdt op een veld vol uien in wording. Die zijn van de 21-jarige Joep Bakker. Sinds vier maanden werkt hij, als stagiair, op het akkerland van het biologisch-dynamische bedrijf Gaos in Dronten. Joep ligt op zijn buik op een van de zes bedden in het voertuig. Naast hem liggen nog vijf anderen, met hun gezichten laag bij de grond. Met mesjes wieden ze aandachtig het onkruid tussen de uien. Het voertuig wordt met zonnepanelen opgeladen. Daardoor rijdt het wiedebed nu met een snelheid van driehonderd meter per uur over het land.

'Ik moest wel wennen toen ik in Dronten kwam wonen. Het is hier zo plat. Nog platter dan in Groningen, waar ik vandaan kom', zegt Joep lachend, terwijl hij uit het wiedebed klimt. Hij wijst naar de strakblauwe lucht. 'De luchten zijn hier heel mooi.'

Drie jaar geleden verhuisde hij naar de Wisentweg in Dronten, tien minuten rijden vanaf Gaos. De weg loopt door het zogenaamde Agripark. Een rustig, groen gebied met boerderijen, stallen, kassen en scholen. 124 studenten volgen de voltijdstudie en 174 de deeltijdstudie biologisch en biologisch-dynamische landbouw bij Aeres MBO Dronten Warmonderhof. Biologische boeren gebruiken nauwelijks tot geen chemische middelen. Biodynamische boeren gaan een stap verder. Zij richten zich op de natuurlijke groei in de landbouw. Dat heeft volgens hen te maken met de stand van planeten en de sterren.

toekomst zaaien

Er wonen 130 studenten op het Warmonderhoferf. Een van hen is Joep, die met vier andere studenten een houten nieuwbouwhuisje deelt. Ze doen veel samen: les volgen, werken, eten koken en film kijken. Heel gezellig, vindt Joep. 's Ochtends zitten ze in de schoolbanken. 's Middags steken ze de handen uit de mouwen tussen de koeien en radijnen, op een boerderij in de buurt.

Joep koos bewust voor deze mbo-opleiding met een biologisch-dynamische aanpak. 'Ik vind het mooi om te filosoferen over wat en waarom ik iets doe. Ik kan weinig gif gebruiken voor landbouw, zodat de bodem niet kapotgaat. Het is ook belangrijk om zo goed mogelijk voor vee te zorgen.'

Achter het gedeeltelijk roodgeverfde huis en de stallen ligt vijftig hectare grond van Gaos. Er wordt ook zoete lupine verbouwd, een vervanger van soja, dat bij de vegetarische slager verkocht wordt. Vooral de windmolen, die tussen de stallen en de akkerbouw staat, valt op. 'Toekomst zaaien', staat erop in dikke letters.

Eigenaar Ellen Krul kijkt bedenkelijk. Uitleggen wat biologisch-dynamisch inhoudt, vindt ze ingewikkeld. Toch waagt ze een poging. 'Er is meer dan datgene wat te zien is. We zijn ervan overtuigd dat de stand van de planeten en sterren invloed heeft op de sapstroom van planten. Die heeft invloed op de houdbaarheidsdatum en kwaliteit', legt Krul uit, terwijl ze onkruid uit de grond trekt. Ze houdt zich daarom aan een biodynamische zaaikalender. Daarop staat bijvoorbeeld wanneer de beste dag is om iets te planten. Dat zou de ontwikkeling van een ui kunnen beïnvloeden.

rentmeesterschap

Biologisch-dynamisch werken lijkt op rentmeesterschap, stelt Ruud Hendriks, teamleider van Warmonderhof en docent bodemvruchtbaarheid. Hij benadert de biodynamische wereld vanuit de antroposofie, een spirituele filosofie. Maar ook met een onderzoeksmatige invalshoek. 'De biodynamische boer wil verantwoordelijkheid nemen voor de aarde. Bij reguliere landbouw is economie een belangrijke drijfveer.'

Biodynamische boeren en tuinders kunnen ook niet zonder omzet, maar laten zich vooral leiden door ecologie. Er is veel minder ruimte voor chemische middelen. Wij kijken ook naar wat aandacht doet met gewassen, dieren en mensen.'

Daar doet Hendriks onderzoek naar. Hij kijkt in hoeverre het sociale aspect op een zorgboerderij invloed heeft op de producten die daar verbouwd worden, en dus op het menselijk lichaam. Er wordt ook onderzoek gedaan naar water. 'Gewassen die niet worden opgejaagd, groeien rustig, in een bepaald ritme. Ze dragen die kwaliteit over als je ze als voeding gebruikt. Wij kijken of voeding meer is dan stofjes.'

Volgens Hendriks willen mensen terug naar de basis van voeding. Interesse in het biologische verhaal achter het product groeit. Mensen willen letterlijk zien waar hun eten vandaan komt. Dat dwingt boeren na te denken over de identiteit van hun bedrijf. 'Boeren moeten daarom goed nadenken over welke kant ze op willen met hun boerderij.'

tieners

Daar denkt de 22-jarige Marlijn Wieringa al sinds haar negende over na. Net als Joep woont en studeert ze nu drie jaar op het Warmonderhof-terrein, waar ze zich als een vis in het water voelt. Ze groeide op in het biologisch-dynamische bedrijf van haar ouders in Dronten en hielp al vroeg mee met koeien melken. Op haar tiende besloot ze boer te worden. Een droom wordt werkelijkheid, nu ze stage loopt in de Aeres Weidestal, een biologische melkveehouderij vlak bij de school. Iedere dag staat Marlijn tussen de koeien: wat haar betreft het leukste wat er bestaat.

'Kijk dan, koeien zijn net tieners', grinnikt ze. Een kudde pinken huppelt vrolijk weg, wanneer ze een draad weghaalt, zodat ze meer plek hebben om te grazen. In een paar jaar tijd is het weiland aan één kant dichtgebouwd met nieuwbouwhuizen, tot grote ergernis van de student. 'Zonde van de vruchtbare grond', roept ze, terwijl ze de pinken in een rijtje naar de stal leidt.

Regelmatig houdt een pink de stoep op, door rustig te grazen. 'Je kunt koeien niet pushen', zegt Marlijn. 'Het is net als een stoplicht. Je moet met het ritme van de koeien meegaan. Haast hebben is niet handig.'

Ze droomt van een eigen gemengd boerenbedrijf: akkerbouw en veehouderij. Voor nu richt ze zich alleen op het biologische, niet op de biologisch-dynamische filosofie. 'Ik moet daar eerst meer over weten voordat ik daar iets mee ga doen.'

Volgens Weidestal-begeleider Catrinus Veninga heeft Marlijn een voorsprong op andere leerlingen. 'De meeste hebben, voordat ze bij Warmonderhof kwamen, nog geen koe van dichtbij gezien. In het derde jaar blijkt wie geschikt is voor dit beroep. Je moet dan min of meer zelfstandig een bedrijf kunnen runnen. Dat is een hele verantwoordelijkheid.'

open-minded

Gelukkig hoeven niet alle studenten boer te worden, stelt teamleider Hendriks. 'De focus ligt wel op boer en tuinder worden. Maar het aantal biologisch-dynamische boeren groeit. Er zijn ook onderzoekers nodig en mensen voor de (groot)handel. Sommige groothandels maken plannings in samenwerking met biologische en biologisch-dynamische boeren. Om zorgvuldig met voedsel om te gaan, moet voedsel efficiënt worden geproduceerd. Vraag en aanbod moeten op elkaar afgestemd zijn, anders krijgen we te veel voedsel dat over de datum gaat. Het gaat niet alleen om geld, maar ook om het dragen van verantwoordelijkheid.'

Daar is student Joep Bakker het mee eens. Als hij over een jaar klaar is met deze studie, wil hij aan de slag bij een biologisch-dynamisch bedrijf. 'Meer boeren mogen open-minded zijn. De natuur moet in balans zijn. Het gaat niet alleen om jou en jouw geld in dit leven.' ■

biologisch-dynamisch

Een biodynamische boer kijkt heel anders naar landbouw dan een biologische of reguliere boer, stelt Bert van Ruitenbeek, directeur van stichting Demeter. Demeter is het kwaliteitskeurmerk voor biodynamische landbouwbedrijven. 'De biodynamische visie moet bij je passen. De natuur wordt in de totale samenhang benaderd. De bodem, plant, dier, mens en omgeving zijn afhankelijk van de ritmes van de zon en de maan. De natuur gaat zijn gang en de mens probeert daarin mee te bewegen in plaats van te beheersen', legt Van Ruitenbeek uit.

Boeren met een gecertificeerd biologisch-dynamisch bedrijf moeten voldoen aan bovenwettelijke normen. Ze moeten onder meer zo zuinig mogelijk zijn met meststoffen.

De biodynamische landbouw trekt boeren uit verschillende gezindtes, stelt hij. 'Er zijn bijvoorbeeld antroposofische, maar ook christelijke boeren.'

Hij ziet de biodynamische landbouw niet als een religieuze overtuiging, maar als een opzichzelfstaande visie. 'De een noemt dat antroposofie, de ander rentmeesterschap.'

De biodynamische landbouw trekt boeren die verder willen gaan dan biologisch. 'Maar natuurlijk ook doordat de markt vraag toeneemt.'

